het stille paradijs, Bonaire.

Tekst: Joost Lijbaart

mei 2007

Er is iets vreemds aan de hand. Ik ben op Bonaire en heb hier vier dagen geleden lekker gespeeld op het Heineken Jazz Festival.
De organisator, Guus Gerritsen, een joviale gepensioneerde Nederlander die al een tijdje op Bonaire woont, begon als jazzliefhebber een paar jaar geleden met het organiseren van jazzconcerten. Inmiddels heeft hij een aardig festival uit de grond gestampt. We speelden aan het strand vlak naast de vloedlijn bij een Van der Valk resort voor een paar honderd mensen die op stoelen zaten en op stretchers lagen in het zand. Een kok roosterde spare ribs. De sfeer was uiterst gemoedelijk. Onze muziek was niet bekend op het eiland, maar we kregen het publiek tijdens een geconcentreerde set toch stil. Voor ons speelde een latin jazz kwartet uit Aruba. Na ons de band van Gerardo Rosales, een Venezuelaanse conga-speler.
Ik heb wel vaker het idee dat percussionisten soms wat hanig gedrag kunnen vertonen en ook Gerardo was tijdens zijn set duidelijk aanwezig. Hij liet het publiek meeklappen en ze teksten roepen. Ondertussen rende hij heen en weer tussen de microfoon waarachter hij druk gebarend de ritmes aan het publiek uitlegde en zijn set conga's. Hij speelde waanzinnig, met name het lange intro op de maracas maakte veel indruk op me. Met zijn rechterhand liet hij de maracas droge ploffende geluidjes maken terwijl zijn linkerhand een glijbeweging maakte in een ander ritme.
Maar goed, dat was vier dagen geleden. De dagen daarna vulden we met surfen, snorkelen, duiken, eten, kanoën en praten. Normaal kan ik op een tournee niet langer dan een dag niet spelen of ik word al gek. Voor het eerst heb ik daar geen last van. Komt het door het eiland?

Vandaag reed ik met Yuri en Mirjam (zijn vrouw) door een verdord natuurpark. Met de zware Toyota pick-up die we tijdens het festival tot onze beschikking hadden ploegden we door het droge zand door een woud van gigantische cactussen. Sommigen waren wel vier meter hoog. Bij een klein poeltje stapten we uit en voelden de drukkende hitte. Het was heel stil. Een paar struiken die in dit klimaat kennelijk kunnen overleven waren over de poel heen gegroeid zodat er een dak boven het water was ontstaan. We liepen naar de poel toe. Hagedissen schoten weg en een grote leguaan keek ons achterdochtig aan.
Bij een volgende stopplaats zagen we een enorm meer. Helder roze, soms bijna rode flamingo's stapten door het ondiepe water. Hun lange nek zwaaide als een stuk touw heen en weer terwijl hun zwarte snavel langs het wateroppervlak gleed.
Na nog meer cactussen, dorre aarde en hagedissen kwamen we bij de zee.
Het was volmaakt. Het lichtblauwe heldere water, het parelwitte strand en helemaal geen mensen. We zwommen en snorkelden. Ik zwom naar een rif en plots dook er een school van wel honderd helder blauwe vissen vanachter een rots op. Iedere vis was zo groot als mijn hand. Ik dreef een stukje met ze mee. Het leek wel of ik in een gigantisch aquarium beland was. Witte vissen zo groot als mijn dijbeen met een rode rug en zwarte stippen zwommen een paar meter onder me in het glasheldere water. Groene, blauwe, gele en rode vissen kringelden om elkaar heen terwijl vreemde waterplanten mee wiegden op het ritme van de branding.
Terug in het stadje dronken we bier en aten kippenvleugeltjes op een terras dat aan het einde van een smalle pier was gebouwd. Als oude vrienden begonnen we wat te praten. De zon ging bijna onder en voor het eerst in mijn leven waande ik me op vakantie tijdens een tournee.

We logeren in het Kontiki resort. Een verzameling appartementen aan een baai op een verlaten stukje van het eiland. Waarschijnlijk ook omdat het zo goedkoop is, wordt het resort uitsluitend bezocht door surfers. Om acht uur 's morgens gaan ze weg en om zes uur 's avonds komen ze afgepeigerd terug. Ze praten nauwelijks, drinken niets en eten stil op hun kamer. Alle appartementen zijn verhuurd maar ik heb het gevoel alsof we hier de enigen zijn. Heerlijk. Geen schreeuwende toeristen, geen opdringerige verkopers, geen harde muziek, geen lawaaiige auto's. Gewoon helemaal niets. Zelfs de andere muzikanten die op het festival spelen zien we niet aangezien die allemaal zijn ondergebracht in het 5 sterren beach resort van Van der Valk aan de andere kant van het eiland. We zijn alleen met een prachtige lichtblauwe baai en een paar kilometer verderop een strandje waar we kunnen surfen en bier drinken.

Iedereen spreekt hier Nederlands, nog zo iets. De eerste dagen voelde ik me onbeschoft als ik iemand in het Nederlands aansprak. Dat hoort niet. Waar je in Nederland iemands woonplaats nog aan zijn accent kan raden, hoor ik hier nauwelijks verschil in uitspraak. Iedereen spreekt in een rustig zangerig Nederlands. Iedereen is vriendelijk en kalm. "Denkt u echt dat dat lekker is?", vroeg een verkoopster van een ijskraam geïnteresseerd toen ik een mango milkshake bestelde. Geen cynisme, geen stemverheffing.

Alles verloopt hier rustig en kalm. Zoals verwacht komt de geplande workshop die ik vandaag moet geven langzaam op gang. Om half tien 's morgens zijn er twee conga studenten. Ik stel op in de veronderstelling dat ik om 10 uur moet beginnen. Om half 11 komt een aantal muzikanten dat ook op het festival heeft gespeeld. Zomaar, om te kijken. Ik loop maar even de straat op en krijg een ijsje van Freddie, een man uit Aruba met een Nederlands uiterlijk.
Ik schat hem in de vijftig. Hij is een huis aan het bouwen op Bonaire en vertelt me dat dit het mooiste eiland is dat hij kent. "Curaçao is New York", lacht hij. Hij eet en praat zo langzaam dat zijn ijsje halverwege het gesprek druipend een witte plek op zijn hand heeft achtergelaten. Ik ben bezorgd en wil terug om te kijken of mijn workshop nu eindelijk gaat beginnen. "Ik weet zeker dat er nog niets is gebeurd", zegt Freddie en likt rustig zijn hand schoon.
Als ik het lokaal in loop zit Gerardo kaarsrecht en glunderend achter een conga met vier studenten. De conga workshop is begonnen. Hij is duidelijk een geboren leraar en doet de studenten voor hoe je indruk kunt maken op het publiek met het spelen van triolen als een fill, gewoon door rechtop achter je conga te zitten en breed grijnzend de zaal in te kijken. Inderdaad deed hij dat tijdens zijn concert regelmatig.
Na een uur mag ik. De muzikanten van het festival zijn weg en de enige drumstudent zit links van me met zijn twee jaar oude dochtertje op schoot. Terwijl ik wat aan het spelen ben komt ze naar me toe en legt haar hoofdje op mijn linkerbeen. Ze valt bijna in slaap.

Tijdens de afsluitende lunch de volgende dag word ik aangesproken door de bassist van het jazzkwartet uit Aruba dat ook optrad op de avond dat wij speelden. Ik herinner me dat hun drummer na afloop van onze set meteen naar me toe kwam. Hij wilde mijn sticks hebben. Ik heb speciaal voor deze tournee twee paar nieuwe drumstokken gekocht en voel er niet zo veel voor een paar meteen weer weg te geven. De bassist blijft aandringen. De drummer van de groep is al terug naar Aruba maar hij vraagt toch of ik niet nog een paar oude stokken van dat merk heb. Vanuit een zorgeloos gevoel geef ik hem een paar nieuwe stokken. Met dat ene paar moet het lukken om het concert in Caracas en de sessie die ik vanavond moet leiden uit te spelen.
Ook tijdens de lunch is er weer een jamsession. Gerardo is al begonnen aan een hard conga intro. Tony speelt toevallig bas en de Venezuelanen zetten een snelle songo in. De drummer en inmiddels drie percussionisten moeten volgens mij erg lachen om zijn baslijnen. Ik vind het prima klinken maar het zal wel niet traditioneel zijn.
Als ik voor de tweede keer wat eten heb gehaald bij het buffet komt Guus naast me zitten. Het is een leuke man. Zijn iets geaffecteerde manier van praten had bij mij de indruk gewekt dat hij wat formeler zou zijn maar dat is niet zo. Hij moet veel lachen. Zijn rood met blauw geblokte overhemd is tot halverwege zijn borst open geknoopt. Hij slaat me regelmatig op de schouders en vindt het erg amusant dat ik na drie minuten mijn festival enveloppe met artiestenpasjes en lunchbonnen al kwijt was.
Als je er goed over nadenkt is het best vreemd dat we voor een groot gedeelte in ons beroep afhankelijk zijn van de bereidwilligheid van anderen om belangeloos iets te organiseren. Guus doet het te gek. Hij heeft een festival van vier dagen, sponsors, catering, hotels en veel publiek. De dagen na ons concert werden we over het hele eiland aangesproken door mensen die ons concert gehoord hadden. Bij het podium de volgende dag door een Nederlandse duikschoolhouder die ons gratis liet duiken. Op het kitesurfstrand door de surfers die Tony gratis hun spullen leenden. Op het andere surfstrand door de verhuurder van de planken, een donkere jongen die de bekende groet (vuist tegen elkaar, op elkaar en je vuist voor je hart houden) deed. Op het vliegveld, in een restaurant op straat.
Het eiland is niet groot maar dat het zo klein was had ik niet gedacht.

We hebben iets te lang getafeld en tien minuten te laat arriveren we 's avonds in jazzclub Havana gerund door Johan, een kale Rotterdammer die hier een paar jaar geleden is begonnen. Ik moet vanavond de geplande sessie leiden. Ik ben heel blij want de uitstekend spelende bassist Jesus Winterdal uit de band van Gerardo speelt mee. Geen zorgen over de time dus.
Jesus is een uiterst rustige vriendelijke man. Hij heeft een beetje bolle wangen en draagt de hele tijd een zwarte baseballpet. Volgens mij is hij geboren op Aruba maar hij woont al jaren in Leiden. Tijdens de sessie van vanmiddag viel het me al op hoe rustig en goed hij bleef spelen, zelfs toen een solist de vorm kwijt was in "All the things you are".
We beginnen trio. Een jonge pianist die meedoet speelt niet onaardig maar hij legt de boel wel erg veel stil. Benjamin Herman noemde de meeste pianisten ooit smalend "mooispelers". Gevoelig mooie drieklanken spelen met het pedaal half open. Ik begrijp wel wat hij bedoelt en heb na tien minuten romantische puberjazz ook wel behoefte aan een beat. Na een tijdje begint de pianist wat ritmischer te spelen en net als ik er lekker in kom worden we tijdens het stuk "Softly as in a morning sunrise" ruw gestoord door Will Smith, een Amerikaanse tenorsaxofonist die we gisteren op het festival hoorden. Hij speelde een soort hard bop. Na een paar stukken liet Will het publiek het woord "Yes" scanderen voor een positief gevoel. Ze deden het ook nog. Hij speelt een leuke solo maar vanuit mijn ooghoeken zie ik de tweede saxofonist al klaar staan terwijl de derde binnenkomt met maar liefst twee saxofoons bij zich. Na de solo van Will neemt Cyrille Oswald, een Nederlander uit de band van Gerardo het over. We komen uit in een Coltrane-achtige halftime en ik vind het nog steeds leuk. We spelen verder. De derde saxofonist begint op een gebogen sopraan. Hij kan eigenlijk niet spelen maar blijft lange noten chromatisch omhoog spelen, hopend dat er een leuke noot bij zit. Als hij eindelijk klaar is pakt hij zijn tenorsaxofoon en speelt doodleuk een volgende solo. Wanneer hij klaar is en we in een vrije impro met de pianist zijn aangeland, pakt hij zijn spullen in en gaat gewoon weer weg. Het blijkt dat hij samen met mij voor deze sessie betaald is terwijl ik nu toch al dertig minuten "Softly as in a morning sunrise" aan het spelen ben en er voorlopig nog geen einde aan lijkt te komen. Ik heb nog een paar uur voor de boeg in deze bloedhete rokerige kroeg. Een paar Nederlandse meisjes staan voor het podium en beginnen pesterig te stijldansen op onze muziek. Ik speel verder met mijn ogen dicht waardoor ik niet doorheb dat een vierde saxofonist het podium heeft beklommen. Ik doe mijn ogen open en hij kijkt me verwachtingsvol aan.
Het is een uiterst vriendelijke jongen uit Aruba waarmee we vanmiddag tijdens de lunch ook hebben gejamd. Hij wil ons graag hebben voor het jazzfestival daar. Hij speelt een bescheiden korte solo en ik voel me al weer beter.
Tijdens een blues neemt de Amerikaanse pianist van de band van Will Smith het over en komen we in de spierballenhoek terecht. Als een bezetene blijft hij doorbeuken op de schommelende clavinova. Ik geef zijn tweelingbroer, de drummer van die band een seintje dat hij het mag overnemen.
Er is deze morgen een enorme oceaanstomer voor anker gegaan in Bonaire. Het schip neemt de complete kade in beslag waar de paar restaurantjes zijn en waar je al etend naar de zee kunt kijken.
De 'Free Winds' blijkt een scientology schip te zijn. Scientology leden uit de hoogste regionen toeren door het Caribisch gebied om te vergaderen. Het moet tenslotte wel een beetje leuk blijven. Ik zou best een kijkje op die boot willen nemen. Misschien zijn Chick Corea en Keith Jarrett ook wel aan boord.
Op dat schip zingt een spichtige zangeres die nu het podium bestijgt. De tweelingbroers van de band van Will Smith gooien hitsig alle remmen los en zetten met een beukende funkgroove "Summertime" in. Tijdens Chaka Khan's "Ain't nobody" komt er een enorme negerin bijstaan die met een mooie stroperige stem de achtergrond lijnen zingt. Will Smith begint te rappen. De mensen in de kroeg worden wild.
Ik knipoog naar Jesus en loop de warme nacht in. We zijn hier niet meer nodig.

Op onze laatste ochtend op Bonaire ga ik met Yuri en Mirjam kanoën in de mangrove bossen vlakbij de plek waar we verblijven. Over een verlaten weggetje rijden we naar een stille landtong waar een klein houten huisje staat. Daar worden we verwelkomd door onze gids, een pezige lange Nederlandse vrouw met gitzwart geverfd haar. In het gebouwtje staat een vierkante glazen bak, ooit neergezet als een project van Diergaarde Blijdorp. Het symboliseert het ecosysteem van de mangrove bossen maar de meeste plantjes in de bak zijn dood.
Buiten krijgen we onze peddels en rustig varen we tussen de struiken door die met hun lange, boven het water uitstekende takken soms hele tunnels vormen waar we net doorheen kunnen naar wat meer open water. Het is doodstil. Er is geen vogel te horen.
Na een tijdje peddelen komen we bij een beschutte plek omgeven door de mangroves. Tussen alle struiken is een volgende tunnel ontstaan. Hier mogen we snorkelen. De gids geeft wat instructies voordat we uit de kano's op de zanderige bodem gaan staan. Ze waarschuwt ons voor de steenvis. Een nogal bolle vis die eruit ziet als een steen. Als je erop gaat staan steekt hij een angel uit zijn rug met gif. De enige oplossing is meteen het ziekenhuis bellen en die sturen een ambulance. Ze zegt er geruststellend bij dat ze voor dit soort akkevietjes altijd haar mobiele telefoon bij zich heeft.
Er is dus geen probleem. Het wordt angstwekkend stil. De dikke Amerikaan uit ons groepje zet zijn zonnehoed even af en veegt het zweet van zijn voorhoofd. Twee spierwitte Engelse dames in bikini kuchen terwijl ze geconcentreerd naar een struik staren. We zetten onze snorkels op en gaan de tunnel in. De zonnestralen dringen tot onder het wateroppervlak door en op bepaalde plekken kan ik meters ver langs de wortels kijken. Ontelbare visjes cirkelen rond de rode stammen.
Bij het terugvaren zie ik in de verte de onwaarschijnlijk lichtblauwe baai waar we gisteren surften, de surfers als stipjes aan de horizon met daarboven een strakblauwe lucht. De mangrove struiken achter me ruisen zachtjes in de wind. Er vliegt een pelikaan voorbij.
Weer terug in Kontiki spoel ik het heldere zoute water opzettelijk niet van me af alsof ik een stukje van dit eiland bij me wil houden. Op weg naar het vliegveld sluit ik mijn ogen en kan alleen maar denken: laat me hier alsjeblieft terugkomen.

Joost Lijbaart - 23 Mei 2007